

El desembre de 1991, ara fa quatre anys, moria, víctima de curta i cruel malaltia, el professor Francesc Cortiella i Odena. I, malgrat que tot seguit, la Universitat li va retre el degut i merescut homenatge, els seus companys de Departament vam considerar just que el nostre homenatge i el nostre record esdevinguessin quelcom de més perdurable i que, alhora, testimoniés un aspecte important de l'activitat professional del nostre company, la recerca. Es per això que vàrem decidir dedicar-hi un volum de la nostra revista, aquest que ara, finalment, podem presentar.

Una universitat té la seva font vital en les aportacions de les persones que dediquen el seu temps i esforços a la recerca i la innovació i la seva justificació en la formació de les generacions a través de la transmissió de les troballes. El professor Cortiella era conscient d'aquesta dualitat i hi dedicà els seus esforços durant els pocs anys que malhauradament pogué estar a la Facultat de Filosofia i Lletres de Tarragona. Tenia molt clar el paper que ha de desenvolupar el professor universitari i en aquest sentit es dedicà amb ple entusiasme -no sabia fer-ho d'altra manera- a la tasca de la recerca històrica, sense escatimar temps ni treball i alhora transmetre l'entusiasme que sentia i els coneixements que tenia als alumnes que treballaven amb ell. Aquest entusiasme i la preocupació per les coses ben fetes eren dues de les característiques que el definien; les altres eren la capacitat de treball -passà temporades llargues dedicant molt poques hores diàries al descans-, d'altra banda necessari si es volia fer la tasca que ell desenvolupà al llarg de la seva vida.

La seva trajectòria professional s'inicià com a mestre en diversos pobles i en tots deixà el record d'un professional seriós, responsable, entusiàstic de la

feina, que no estalviava esforços per adoptar les darreres innovacions si aquestes havien de repercutir en una més gran qualitat de la feina encomanada, i amb un enorme sentit de responsabilitat i entrega. L'etapa dedicada a la docència en nivells inferiors i mitjans -quan deixà l'ensenyament bàsic passà a Batxillerat a l'antiga Universitat Laboral- li donà una experiència en el vessant docent que es posà de manifest en la forma com sabia transmetre els coneixements i com era capaç de crear actituds positives en els alumnes de cara a la tasca universitària.

La segona vessant, la tasca de recerca, fou una conseqüència de la seva tenacitat i l'enorme vocació que sentia per la reconstrucció del passat del seu entorn vital. En la nostra opinió, fou una de les persones que contribuï en major mesura al coneixement de l'Edat Mitjana a Tarragona i el seu territori. Concretament, dedicà dos llibres -la seva tesi doctoral i una obra més curta i concreta sobre les tensions socials de l'època que estudià- a la ciutat de Tarragona del període de la Baixa Edat Mitjana.

La tesi doctoral del professor Cortiella, plasmada en un llibre publicat per la Diputació el 1984, és un dels bons llibres de la història local tarragonina. En l'obra mostra el coneixement complet de la documentació de l'època, tant de la mateixa ciutat com de les relacions que mantenia amb altres municipis. Cortiella aconseguí en el seu llibre una reconstrucció molt elaborada del funcionament del govern municipal tarragoní, dels principals conflictes polítics entre l'arquebisbe i el municipi, així com les contradiccions internes existents en les pròpies institucions municipals. Aquest llibre situava a Cortiella dins el marc d'una línia de recerca molt poderosa en les darrers temps, com ha estat la història de ciutats a la Baixa Edat Mitjana, vigent a França, Anglaterra o Itàlia i que a Catalunya va ser iniciada per C. Batlle i C. Carrère. L'aspiració última d'aquests treballs ha estat la d'utilitzar l'exemple del microcosmos urbà per tal de comprendre els elements fonamentals d'aquesta "primera gran crisi del feudalisme" de la qual parlava fa anys F. Graus. El llibre de Cortiella aconseguí aquest mèrit amb dignitat i encert i figura per mèrits propis entre les obres importants dels darrers anys.

El professor Cortiella treballà amb entusiasme en la història local d'alguns municipis de Tarragona. Les seves aportacions en aquest sentit són nombroses i proporcionen a l'estudiós o simplement a qui sent curiositat, un petit resum de la història de la seva localitat, realitzat amb criteris i mètodes més amplis que els que emprà el simple erudit local. Són exemples d'aquesta línia les històries de Constantí, de la seva vila nadiua de Vilaverd, d'Alforja o de la Pobla de Mafumet i les menys ambiciosos incloses dins la sèrie de guies locals que dedicà a Perafort, la Secuita, etc. Aquesta tasca, a més de la relevància indiscutible que té de cara a la historiografia local, entronca l'universitari en el seu àmbit, en l'entorn en el qual viu i al qual ha de servir amb el seu treball. Sens dubte, la tasca del professor Cortiella, interrompuda tràgicament per la seva prematura mort, ha servit molt

eficaçment per ampliar el coneixement de la història de Tarragona i de Catalunya a les quals estimà tant. El pòsit del temps valorarà sens dubte la seva tasca i ressaltarà la imatge d'una persona preocupada fins el final per la seva vocació compartida entre la recerca històrica i la transmissió de coneixements i actituds als alumnes que depenien d'ell.

Diego López Bonillo
Departamento de Geografía
Historia i Filosofia